PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok IV. Warszawa, czwartek 29 sierpnia 1929 r. Nr. 197.

SPRAWY POLSKIE

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

L'Ere Nouvelle 25.VIII. zamieszcza wyjątki z wywiadu, udzielonego przedstawicielom prasy przez p. min. Wysockiego, p. n. „La Pologne et ses voisins". Dziennik cytuje ustępy dotyczące stosunków Polski z Niemcami, Rosją i Estonją.

Pax 25.VIII. Sen. Januszewski w związku ze Zjazdem polaków z zagranicy, który się odbył w Warszawie, zamieszcza artykuł p. n. „A propos du premier congrés de l'émigration polonaise". Autor podkreśla rolę, jaką odgrywa emigracja polska w dziedzinie ogólnej pacyfikacji stosunków powojennych w świecie.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

PAŃSTWA BAŁTYCKIE I SKANDYNAWSKIE.

Lietuvos Žinios 23—24.VIII. w art. p. n. „Czy związek państw północnych jest utopją?" omawia perspektywy i możliwości utworzenia związku państw bałtyckich i skandynawskich. Dziennik podkreśla, iż obecnie — za czasów rządów narodowców — prasę litewską cechuje brak zainteresowania sprawą zbliżenia Litwy do państw bałtyckich i skandynawskich. Obecnie Litwa — wg. dziennika — uważa utrzymywanie stosunków z małemi państwami za romantyzm, a przeto „skierowała się w stronę dwóch państw wielkich". W związku z tem ostatniem zanikło również i zainteresowanie Łotwy, Estonji, jakoteż państw standynawskich małą Litwą. „W stosunkach Litwy z sąsiadami północnymi zapanowała zupełna cisza".

Zastanawiając się nad możliwościami utworzenia związku państw bałtyckich, dziennik podkreśla, że aczkolwiek widoki nie są w tym względzie pomyślne, to jednak biorąc pod uwagę obawę państw skandynawskich przed ew. wojną z Rosją sowiecką, należy spodziewać się, że związek ten powstanie; tembardziej, że już obecnie rozwija się ścisła współpraca Łotwy i Estonji z państwami skandynawskiemi w wielu dziedzinach życia ekonomicznego i kulturalnego. Wspólnota zaś kulturalna i ekonomiczna niewątpliwie przyśpieszy — zdaniem dziennika — porozumienie tych państw w sprawie obrony przed wspólnym wrogiem.

Co się tyczy udziału Litwy we wspomnianym związku państw północnych, to — zdaniem autora — wiele względów stoi temu na przeszkodzie, a przedewszystkiem: odrębność ustroju państwa litewskiego od innych państw bałtyckich i skandynawskich; zaangażowanie się Litwy w kierunku Niemiec i Rosji oraz usuwanie się Litwy od bliższego współżycia z Łotwą i Estonją.

Dziennik przewiduje, że te ostatnie kraje najprawdopodobniej przystąpią do związku państw północnych, który w obecnych warunkach dla Litwy jest rzeczywiście utopją. „Litwa jest przekonana, że najlepsze zrozumienie swych interesów znaleźć może tylko u wielkich sąsiadów". Dziennik uważa, iż wobec powyższego idea utworzenia związku państw bałtyckich upada sama przez się; realną natomiast pozostaje idea wzajemnego zbliżenia się Łotwy, Estonji i państw skandynawskich z pominięciem Litwy. W razie dojścia do takiego zbliżenia opieka Polski nie będzie — wg. dziennika — tak dalece potrzebna Łotwie i Estonji.

SYTUACJA POLITYCZNA W ANGLJI.

The Daily Herald 26.VIII. wyjaśnia, że pogłoski o zamierzonym wyjeździe Mac Donalda miały na celu zachwiać zaufanie opinji w jednomyślność rządu i pochodziły z kół liberalnych.

The Daily News 23.VIII. wyraża zadowolenie z mianowania Herberta Morrisona ministrem komunikacji, spodziewając się, że środki komunikacyjne Anglji ożywią się i wpłyną korzystnie na życie państwa, a zwłaszcza na przemysł węglowy.

The Daily News 23.VIII. donosi, że pod wpływem premjera właściciele kopalń węgla w Anglji ulepszą przemysł kopalniany.

The Daily Herald 22.VIII. zwraca uwagę na konieczność unormowania płac w przemyśle włókienniczym, gdyż dotychczasowy chaos płac w tak ważnej gałęzi przemysłu w Anglji jest bardzo szkodliwy dla kraju.

The Daily Herald 22.VIII., odpowiadając na zarzut „Daily News", że premjer jest daleko od stolicy i nie ma aktualnych wiadomości o polityce, nazywa ten artykuł starym podstępem liberałów, chcących w ten sposób rzucić podejrzenie, że między Mac Donaldem, a resztą rządu istnieje rozdźwięk.

SYTUACJA POLITYCZNA W PALESTYNIE.

The Daily News 26.VIII. wyraża zdziwienie, że zaburzenia w Palestynie zdarzyły się w chwili obecnej, mimo, iż nie doszło do nich wtedy, kiedy trwały walki w Syrji, co wszak łatwo mogło przenieść się do Palestyny. Autor dopatruje się winy miejscowych władz angielskich i domaga się surowego śledztwa.

The Daily Telegraph 26.VIII. poświęca art. wst. walkom żydowsko - arabskim w Palestynie, wyrażając żal z tego powodu, że żydzi pod rządami tureckiemi czuli się zadowoleni, a pod opieką Anglji doszło do tak krwawych rozruchów.

The Daily Telegraph 26.VIII. donosi o demonstracjach żydowskich w Warszawie przeciw poselstwu i konsulatowi angielskiemu, oraz o rozproszeniu demonstrantów przez policję.

The Daily Mail 26.VIII. pisząc w art. wst. o wypadkach w Palestynie, ubolewa nad niemi, a przypominając, że spór o ścianę płaczu jest stary, ale nigdy nie doprowadził do tak tragicznych skutków, wyraża pogląd, że w grę tu wchodzą nie tyle czynniki religijne, ile raczej polityczne, kierowane zzewnątrz kraju.

Rote Fahne 28.VIII. zastanawia się nad przyczyną rozruchów w Palestynie i podkreśla, że po zjeździe Sjonistów w Zurychu okazało się, iż mają oni być forpocztami angielskich władców, którzy Palestynę chcą utrzymać ze względu na jej ogromne znaczenie dla panowania nad strefą kanału Suezkiego. Palestyna ułatwia Anglji panowanie nad Indjami, a ponadto stanowi ona punkt węzłowy angielskiej komunikacji lotniczej.

Z tych względów Anglicy dążą do wyeliminowania z Palestyny niekorzystnych dla siebie wpływów i opierają się w swych rachunkach na Żydach. Sjonistyczny Fundusz Narodowy prowadzi osadnictwo, ściągając na wykupione od arabskich obszarników ziemie przybyszów żydowskich z całego świata. Drobni dzierżawcy (fellachowie) są przemocą usuwani z ziemi, i wywołuje to w masach arabskich wrzenie, tembardziej, że przybysze nie umieją utrzymać warsztatów rolnych nawet na dotychczasowym poziomie. Władze okupacyjne angielskie rządzą samowładnie przy pomocy Agencji Sjonistycznej i nie dopuszczają do rozwoju samorządu. Dążenie przeto Sjonistów do przyłączenia Transjordanji do Palestyny wywołuje wielkie obawy wśród Arabów.

Kiedy przeto na Zjeździe w Zurychu Sjoniści również agitowali za opanowaniem Transjordanji, wywołało to silny oddźwięk wśród Arabów. Równocześnie Sjoniści prowadzą gwałtowną agitację przeciwsowiecką, bo zresztą nie można czego innego spodziewać się od sprzymierzeńców kapitału angielskiego. Dziennik uskarża się na to, że w Zurychu nawoływano do dopomożenia Żydom rosyjskim „do wydostania się z piekła rosyjskiego, gdzie stosunki teraz są dla nich gorsze, niż za caryzmu".

Dziennik zaznacza, że znamiennem dla ruchu arabskiego w Palestynie jest to, iż kieruje się on nietylko przeciwko Żydom lecz i przeciwko Anglikom.

KONFERENCJA HASKA.

The Daily Herald 23.VIII. twierdzi, że jeśli konferencja haska rozjedzie się bez osiągnięcia wyniku, to i tak nie zebrała się napróżno, gdyż Snowden pchnął tam znacznie naprzód sprawę opróżnienia Nadrenji, celem zakończenia wojny. A jeśli byli sprzymierzeńcy Anglji nie chcą uznać jej stanowiska w sprawach finansowych, to konferencja w Hadze ułatwi osiągnięcie porozumienia w tym względzie przy innej sposobności.

The Daily Mail 23.VIII. zaprzecza głosom prasy europejskiej, jakoby stanowisko Snowdena mogło wyjść na szkodę Anglji. Przeciwnie, Anglja wychodzi zwycięsko, nie dopuszczając w Hadze do zmiany odsetek na swoją niekorzyść, jakby to się stało przy zastosowaniu planu Dawes'a. Niesłuszne też są zarzuty Mussoliniego pod adresem metod dyplomatycznych Anglji, gdyż jest to tylko silne stanowisko, w przeciwstawieniu do ustępliwości A. Chamberlaina.

La Tribuna 23.VIII. twierdzi, iż Anglja niedotrzymałaby zobowiązań, gdyby nie uznała życzeń włoskich w sprawie odszkodowań; „Pomimo zobowiązań Anglji wobec Włoch z powodu wystąpienia Włoch po stronie koalicji oraz pomimo udziału rzeczoznawców angielskich w opracowywaniu planu Young'a obecny rząd angielski uważa te zobowiązania za świstki papieru, nieobowiązujące Anglji!".

Corriere della Sera 21.VIII. w art. wst. wysnuwa z konferencji haskiej następujące wnioski: Dotychczasowa potęga i wpływy Anglji opierały się w dziewięciu dziesiątych na rozbieżności między państwami Europy, co Europie niekiedy, a Anglji zawsze wychodziło na pożytek. Teraz nastąpiło po raz pierwszy zsolidaryzowanie się Europy wskutek wystąpienia Snowdena. Tę okoliczność uważa autor za objaw korzystny, a za ujemny uważa to, że z najbezduszniejszego zbliżenia między Anglja a Francją nagle doszło do tak wyraźnego rozdźwięku i to bez przy-

czyn zasadniczych, ale tylko z powodu zagadnienia finansowego. Przyjaźń ta znikła dlatego, że nie była naturalna, ale polegała na poddaniu się Londynu Paryżowi, co teraz ustało. Smutnem zjawiskiem jest również ta zgodność opinji całej Anglji, idącej za demagogją Labour Party dlatego tylko, że jej przyświecają dziesiątki miljonów marek niemieckich.

L'Action Francaise 26.VIII. J. B. pisze m. in. w związku ze stanowiskiem, zajętem w Hadze przez Snowdena: nie ulega wątpliwości, iż rząd angielski dąży do zerwania węzłów łączących Anglję z Europą, aby naskutek tego znaleść lepsze przyjęcie w Ameryce. Niektóre koła utrzymują nawet, iż Labour Party byłaby nadzwyczaj zadowolona, gdyby udało jej się doprowadzić do porozumienia państw kontynentalnych, bowiem Anglja mogłaby wówczas uzyskać stanowisko dominujące nad Europą. Autor zadaje sobie pytanie, jakie są wobec tego szanse utworzenia federacji państw europejskich.

Lietuvos Aidas 26.VIII. w art. René Martel'a p. n. „Polska i Haga", nawiązuje do artykułu p. Kurnatowskiego („urzędnika polskiego M. S. Z." — jak pisze dziennik) w tygodniku praskim „Europe Centrale", w którym to artykule autor polski podkreśla konieczność utrzymania okupacji Nadrenji, jako gwarancji pokoju w stosunkach polsko-niemieckich; p. Kurnatowski w swym artykule podkreślił, że celem imperjalizmu niemieckiego jest nietylko odbudowa granic z 1914 roku, lecz i zdobycie nowych kolonij, a w pierwszym rzędzie Litwy, która obecnie — po zawarciu traktatu handlowego z Niemcami — pod względem faktycznym stała się już kolonją niemiecką.

Martel oburza się na dziennikarzy polskich, z powodu rzekomego prowokowania przez nich Francuzów przeciwko Niemcom, przyczem przestrzega Polskę przed wtrącaniem się do sprawy ewakuacji Nadrenji, podkreślając, że Francja życzy sobie pokojowego współżycia z Niemcami, a „naród francuski nie ruszy palcem, w razie znalezienia się Polski w sytuacji katastrofalnej".

ZBROJENIA A SPRAWA ROZBROJENIA. ANGLJA A STANY ZJEDN. A. P.

Le Temps 27.VIII. pisze w art. wst. w związku z pertraktacjami angielsko-amerykańskiemi w sprawie rozbrojenia, iż wiadomości podawane w tym przedmiocie przez prasę angielską wyprzedzają rozwój wypadków. Natomiast prasa amerykańska wykazuje więcej umiaru i kładzie szczególny nacisk na konieczność zwołania konferencji pięciu wielkich mocarstw do Londynu, którąby zajęła się całością zagadnienia rozbrojeniowego. Obecnie można stwierdzić tylko jedno, a mianowicie to, iż rządy brytyjski i amerykański doszły do porozumienia zasadniczego co do potrzeby ograniczenia zbrojeń na morzu i że obydwa te państwa chcą przeprowadzić swój wniosek na podstawie parytetu obu flot. W obecnej chwili byłoby nierozsądnie precyzować dalsze możliwości tego porozumienia, które może tylko mieć charakter ogólny.

W d. c. autor pisze, iż moment obecny jest — być może — bardziej sprzyjający dla dojścia do porozumienia pomiędzy wszystkiemi państwami. Anglja wobec swoich trudności finansowych nie może dalej dążyć do zwiększenia zbrojeń, zaś Stany Zjednoczone nie mają również ochoty wydatkowania niesłychanych sum na rozbudowę floty, aby utrzymać równość obu flot. Zagadnienie to może jednak być rozwiązane tylko w drodze zawarcia ogólnego układu. Autor wyraża nadzieję, że zarówno Stany Zjednoczone, jak i W. Brytanja, której premjer przywiązuje tak wielką wagę do rozwiązania tego zagadnienia, wysuną projekt, mieszczący się w szerokich ramach, tak, by zagadnienie rozbrojenia mogło być rozwiązane sprawiedliwie i w duchu istotnej solidarności międzynarodowej.

The Daily Herald 22.VIII. donosi, że Stany Zjednoczone pragną, aby do porozumienia w sprawie rozbrojenia na morzu przystąpiło pięć mocarstw (Anglja, Stany Zjednoczone, Francja, Włochy i Japonja); prezydent Hoover zaś spodziewa się, że w każdym razie dojdzie do porozumienia między trzema państwami (Stany Zjednoczone, Anglja i Japonja), gdyby dwa inne nie chciały przystąpić.

The Daily News 24.VIII. stwierdzając postęp w rokowaniach nad rozbrojeniem, toczących się między Mac Donaldem a Dawesem, zaznacza, że propagandzie rozbrojeniowej bardzo szkodzi propaganda zbrojeniowa przedsiębiorstw wytwarzających broń.

SYTUACJA GOSPODARCZA NA LITWIE.

Lietuvos Aidas 24.VIII. w art. wst. omawia handel zagraniczny Litwy za okres pierwszego półrocza r. b. Nadwyżka eksportu nad importem wyniosła 3 milj. litów. Dziennik wyraża zadowolenie z powodu dodatniego bilansu handlowego Litwy.

Co się tyczy wywozu, na ogólną jego sumę 139,4 milj. lit. wywiezione zostało: bydła za 21,79 milj. lit.; produktów żywnościowych za 23,8 milj. lit.; surowców za 79,9 milj. lit; wyrobów gotowych za 13,83 milj. lit. W porównaniu do eksportu z 3 lat ubiegłych wykazują powyższe dane tendencję zwyżkową wywozu bydła, produktów żywnościowych i wyrobów gotowych; natomiast zmalał wywóz surowców. Dziennik uważa to za objaw bardzo dodatni.

Co się tyczy importu, który wyniósł 136,4 milj. lit., to na jego pozycję złożyły się: import bydła — 0.06 milj. lit.; produktów żywnościowych — 30,23 milj. lit.; surowców i półfabrykatów — 34,93 milj. lit. oraz wyrobów gotowych — 71,23 milj. lit. W porównaniu do r. ub. tendencję zwyżkową wykazuje przywóz produktów żywnościowych.

W dalszym ciągu dziennik zaznacza, że obrót handlu zagranicznego Litwy jest kilkakrotnie mniejszy od takiegoż obrotu Łotwy i Estonji. Co się tyczy udziału państw w imporcie Litwy, to udział ten znaczniejszym zmianom nie uległ. Przeszło 50 procent importu litewskiego pokrywają Niemcy; przeszło 20 procent przypada na Stany Zjednoczone, Anglję i Łotwę i tylko 1 5procent na pozostałe państwa. 85 procent eksportu litewskiego idzie po dawnemu przeważnie do Niemiec, Anglji i Łotwy. Najpomyślniej rozwija się handel zagraniczny z Anglją; niepomyślnie zaś z Polską, Rosją sowiecką i innemi krajami rolniczemi.

RUMUNJA A WĘGRY.

Dreptatea 26.VIII. w art. wst. zwraca uwagę, że między innemi i prasa niemiecka wskazuje na wybitnie na Węgrzech rozwiniętą propagandę za rewizją traktatu w Trianon. Autor podkreśla, że Węgry nie przestają się zbroić, o czem świadczy wykorzystywanie różnych zjazdów międzynarodowych do propagandy na rzecz rewizji granic, oraz wypowiadanie się osób miarodajnych za odzyskaniem dawnych terytorjów.

La Nation Roumaine 24.VIII. wskazuje, że nawet prasa niemiecka, a mianowicie „Frankfurter Ztg." stwierdza, iż Węgry, bardziej niż którekolwiek inne państwo, dążą wszelkiemi środkami do rewizji układów pokojowych. Autor przypomina, że w r. 1924 Węgry, otrzymując pożyczkę od Ligi Narodów, zobowiązały się ponownie do ścisłego przestrzegania układu w Trianon. Rumunja posunęła się szczególnie daleko w ustępstwach na rzecz Węgier w sprawie optantów, byle tylko zachęcić je do zgody, ale propaganda lorda Rothermere'a wpłynęła na Węgrów tak dalece, że dążą oni wyraźnie do obalenia układów pokojowych.

NOTATKI I INFORMACJE

RÓŻNE.

Reichspost 27.VIII. podaje odczyt Seipla p. t. „Der Weg nach Europa", wygłoszony we Frankfurcie n. M. na zaproszenie „Związku Pokoju Katolików Niemieckich". Dr. Seipel twierdzi, iż szuka drogi do Europy o ustalonym pokoju, nie zaś o takim, który stanowi tylko fazę między dwoma okresami wojny, lub jest wyrazem wyczerpania, czy też stanem przypadkowym. „Lepszą Europą powinna być taka, która w swojej organizacji oraz w trwałem nastawieniu swoich mieszkańców i świadomej, opartej na faktach, ideologji mężów stanu daje gwarancję pokoju". Autor jest zdania, że zapewnienie pokoju musi dotyczyć wszystkich części Europy, a więc należy organizować pokój dla całej Europy. Ludność wszystkich krajów coraz bardziej dojrzewa do zrozumienia konieczności trwałego pokoju. Dlatego urzeczywistnienie tej idei będzie znajdowało coraz bardziej podatny grunt, drogą zaś do tego jest wytworzenie zaufania wzajemnego w stosunkach międzynarodowych.

La Nation Roumaine 23.VIII. poświęca artykuł wstępny stosunkom gospodarczym między Rumunją a Holandją, które dzięki zainteresowaniu się holenderskiego kapitału warunkami w Rumunji przyczyniły się do podniesienia Rumunji po wojnie.

La Nation Roumaine 23.VIII. zamieszcza w odcinku artykuł o Bogusławskim, jako założycielu teatru polskiego.

L'Independance Roumaine 23.VIII. zamieszcza w odcinku szkic o lotnictwie polskiem.

ARTYKUŁY NIEUWZGLĘDNIONE.

Pax 25.VIII. Pierre Gisclard: L'Allemagne et la République (kor. z Berlina w związku z rocznicą wejmarską).

Germania 17.VIII. Das Saargebiet in der Politik der Gegenwart.

L'Indépendance Belge 17.V. La nouvelle diplomatie anglaise (art. wst.).

Reichspost 16.VIII. Aegyptens Kampf um die Unabhängigkeit.

Neue Freie Presse 18.VIII. Philip Snowden. Englands Stellung zu den grossen Weltproblemen. — Das Aufbauwerk in Palästina.

Drukarnia „KADRA", Długa 50, tel. 186.30.

Drukowano na prawach rękopisu.